

РЕЦЕНЗІЇ, ВІДГУКИ, КОМЕНТАРІ

РЕЦЕНЗІЯ

на «Енциклопедію міжнародного права. Том I. А–Д»¹

Вихід у світ першого тому фундаментального видання «Енциклопедія міжнародного права» може вважатися непересічною подією в розвитку вітчизняної доктрини міжнародного права. Видання здійснене за редакцією Директора Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, академіка Національної академії наук України Ю. Шемшученка та відомого фахівця у сфері міжнародного права доктора юридичних наук, професора, члена-кореспондента Національної академії правових наук України В. Денисова.

В останні роки «енциклопедичний» рух в царині міжнародного права набув значного розвитку у світі. У 2012 році відбулося друге видання десяти томної Енциклопедії міжнародного публічного права Макса Планка (*The Max Planck Encyclopedia of Public International Law*)², ще раніше, у 2009 році — третє видання Енциклопедичного словника міжнародного права Пері та Гранта (*Parry & Grant Encyclopaedic Dictionary of International Law*)³, а 2005 року — друге видання Словника міжнародного права Японського інституту міжнародного права⁴, перевидання таких монументальних енциклопедичних творів як чотиритомне *Dalloz Répertoire de droit international*⁵ та *Wörterbuch des Völkerrechts*⁶. Українське видання, як вбачається за обсягом і предметною сферою, безсумнівно, має стати в один ряд у цій світовій спадщині, адже за задумом і підходом авторського колективу українська «Енциклопедія міжнародного права» охоплює всі основні поняття, теми і категорії сучасного міжнародного права. У цьому аспекті вітчизняне видання є гідним продовженням світових традицій.

Енциклопедія міжнародного права є першим в Україні систематичним викладом змісту міжнародно-правових термінів і категорій. Міжнародно-правова термінологія розташована за алфавітним принципом, а перший том рецензованого видання охоплює літери від «А» до «Д». Його автори глибоко і всебічно проаналі-

¹ Енциклопедія міжнародного права. Т. I. А–Д; за ред. В. Н. Денисова, Ю. С. Шемшученка. — К. : Академперіодика, 2014. — 920 с.

² *Rüdiger Wolfrum* (Ed.), *The Max Planck Encyclopedia of Public International Law* (second edition, Oxford University Press 2012).

³ *J. P. Grant and J.C. Barker* (eds.), *Parry & Grant Encyclopaedic Dictionary of International Law* (3rd edn. Oxford University Press 2009).

⁴ *The Japanese Institute of International Law* (ed.), *A Dictionary of International Law* (2nd edn. Sanseido 2005).

⁵ *Paul Lagarde, Dominique Carreau, Hervé Synvet* (eds.) *Dalloz Répertoire de droit international* (Dalloz, 2009).

⁶ *Hans J. Schlochauer, Herbert Krüger, Hermann Mosler, Ulrich Scheuner* (ed.) *Wörterbuch des Völkerrechts* (Walter de Gruyter, 1960–1962).

зували колосальний обсяг міжнародно-правових джерел і спеціальної юридичної літератури у сфері міжнародного права. Варто зазначити, що це енциклопедичне видання вирізняється високим рівнем правової культури, методологічною майстерністю вирішення завдань, глибокою теоретичною розробкою основних проблем міжнародного права та водночас практичною спрямованістю.

У першому томі «Енциклопедії міжнародного права» містить близько 600 фундаментальних статей-термінів, які охоплюють проблеми історії та теорії міжнародного права, причому особлива увага приділена питанням історії міжнародного права, які так чи інакше пов'язані з розвитком української державності (це, зокрема, статті «Війська запорозького міжнародні договори», «Гетманська держава 1918», «Директорія УНР», «Договори Київської Русі з Візантією»); подані досить розгорнуті наукові біографії багатьох юристів-міжнародників, починаючи від батьків-засновників науки міжнародного права Г. Гроція та А. Джентілі і закінчуючи сучасними представниками доктрини міжнародного права України та багатьох держав світу; розглянуто питання права міжнародних договорів, міжнародного морського права, міжнародного повітряного права, міжнародного космічного права, міжнародного економічного права, міжнародного екологічного права, міжнародного гуманітарного права, міжнародного права прав людини, права міжнародних організацій, права зовнішніх зносин, права Європейського Союзу тощо.

Очевидною перевагою саме цієї Енциклопедії є те, що в ній здійснено ґрунтовний аналіз судової практики Міжнародного Суду ООН, Постійної палати міжнародного правосуддя та інших міжнародних юрисдикційних органів. Зокрема, це статті, присвячені таким справам як «Алабама 1872 р.», «Барселона Трекшн 1970 р.», «Воєнна і воєнного характеру діяльність в Нікарагуа і проти неї 1984 і 1986 рр.», «Габчиково-Надьмарош 1997 р.», «Деякі витрати ООН (п. 2 ст. 17 Статуту) 1962 р.», «Деякі німецькі інтереси у Верхній Сілезії 1925–26 рр.», «Доступ до шкіл німецької меншини у Верхній Сілезії 1931 р.» тощо. Розгляд цих справ дозволяє розкрити сутність міжнародного права більш глибоко, продемонструвати його дію на практиці.

На мою думку, «Енциклопедія міжнародного права» є актуальним виданням, яке має наукову і практичну цінність. Авторським колективом здійснено вагомий внесок у вирішення актуальних проблем сучасної теорії і практики міжнародного права.

«Енциклопедія міжнародного права» з успіхом може використовуватися у вищих навчальних закладах під час вивчення загального курсу міжнародного права та галузевих міжнародно-правових дисциплін, а також бути корисною для українських дипломатів і суддів, які розглядають справи, що пов'язані із застосуванням норм міжнародного права у національній правовій системі України.

Суддя Конституційного Суду України,
доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України

С. ШЕВЧУК